

Національний
банк України

Результати опитування керівників підприємств **Чернігівської області** щодо їх ділових очікувань*

IV квартал 2023 року

*Надані результати є відображенням лише думки респондентів – керівників підприємств Чернігівської області в IV кварталі 2023 року і не є прогнозами та оцінками Національного банку України.

Результати опитування підприємств Чернігівської області у IV кварталі 2023 року свідчать, що, незважаючи на безпекові ризики та логістичні труднощі з перетином кордону, респонденти очікують збільшення виробництва товарів і послуг в Україні та позитивно оцінюють перспективи розвитку своїх підприємств у наступні 12 місяців. Очікується значно повільніше зростання цін. Девальваційні очікування залишаються високими.

У наступні 12 місяців керівники підприємств області очікують:

- **зростання обсягів виробництва товарів та послуг в Україні вищими темпами:** баланс відповідей – 46.2% (у попередньому кварталі – 23.1%) (графік 1). У цілому по Україні баланс відповідей – 15.2%;
- **значно повільніше зростання цін на споживчі товари та послуги:** усі респонденти очікують, що інфляція не перевищить 10.0% (у III кварталі 2023 року – 15.4%), у цілому по Україні – 47.6%. **Головними чинниками інфляції** респонденти називають воєнні дії (вплив чинника посилюється), витрати на виробництво та курс гривні до іноземних валют (графік 2);
- **девальвацію національної валюти:** знецінення гривні відносно долара США очікують 76.9% респондентів (у III кварталі 2023 року – 69.2%). У цілому по Україні – 77.4%;
- **поліпшення фінансово-економічного стану своїх підприємств:** баланс відповідей – 25.0% (у попередньому кварталі – 30.8%) (таблиця). У цілому по Україні – 4.1%;
- **зростання загальних обсягів реалізації виробленої продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку:** баланси відповідей – 45.5% та 40.0% відповідно (у попередньому кварталі 38.5% та 40.0% відповідно). У цілому по Україні баланси відповідей – 10.6% та 9.7% відповідно;
- **зменшення обсягу інвестиційних видатків** на виконання будівельних робіт: баланс відповідей – «мінус» 15.4% (у III кварталі 2023 року – 11.1%). Водночас респонденти очікують, що обсяг інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар залишиться без змін: баланс відповідей – 0.0% (у III кварталі 2023 року – 11.1%) (таблиця). У цілому по Україні баланси відповідей – «мінус» 6.9% та 6.6% відповідно (таблиця);
- **уповільнення зменшення кількості працівників** на своїх підприємствах: баланс відповідей – «мінус» 7.7% (у попередньому кварталі – «мінус» 15.4%) (графік 4). У цілому по Україні – «мінус» 6.5%;
- **зростання цін на товари / послуги, що купуються, та на товари / послуги власного виробництва нижчими темпами:** баланси відповідей – 76.9% та 69.2% відповідно (у III кварталі 2023 року – 92.3% та 76.9% відповідно) (графік 6). За оцінками респондентів області, на подорожчання товарів / послуг власного виробництва найбільше впливатимуть ціни на енергоносії, сировину, матеріали, вартість трудових ресурсів та проблеми з логістикою (вплив чинника значно посилюється) (графік 7);
- **уповільнення темпів зростання витрат на одиницю продукції та на оплату праці одного найманого працівника:** баланси відповідей – 69.2% та 61.5% відповідно (у попередньому кварталі – 92.3% та 84.6% відповідно) (графіки 4, 6).

Головними чинниками, що обмежують спроможність підприємств області нарощувати виробництво, респонденти зазначили воєнні дії та їх наслідки, брак кваліфікованих працівників, корупцію (вплив останніх двох чинників значно посилюється), занадто високі ціни на енергоносії та недостатній попит (графік 5).

За оцінками керівників, зростання потреби підприємств області в позикових коштах найближчим часом значно уповільниться (графік 8). Респонденти, які планують брати банківські кредити, надають перевагу запозиченням виключно в національній валюті. Основними стримуючими чинниками залучення кредитних ресурсів респонденти називають занадто високі ставки за кредитами, наявність інших джерел фінансування та занадто складну процедуру оформлення документів (вплив чинника посилюється) (графік 9).

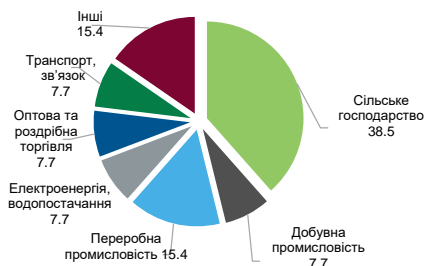
Усі респонденти зазначили, що не мають проблем із проведенням операцій з коштами, розміщеними на банківських рахунках (у цілому по Україні – 95.8%).

Оцінки респондентів щодо стану підприємств на момент опитування (графік 3):

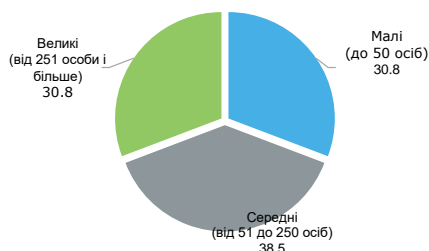
- **поточний фінансово-економічний стан задовільний:** баланс відповідей – 0.0% (у попередньому кварталі – «мінус» 30.8%). У цілому по Україні – «мінус» 5.6%;
- **рівень залишків готової продукції власного виробництва залишається нижчим, ніж нормальний:** баланс відповідей – «мінус» 10.0% (у III кварталі 2023 року – «мінус» 22.2%);
- **підприємства області працюють на межі виробничих потужностей:** баланс відповідей – 0.0% (у попередньому кварталі – 7.7%).

Паспорт вибірки^{1,2}

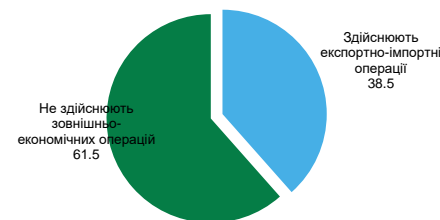
Розподіл респондентів за основним видом діяльності підприємств (за КВЕД), %

Розподіл респондентів за розміром підприємств за кількістю працівників, %

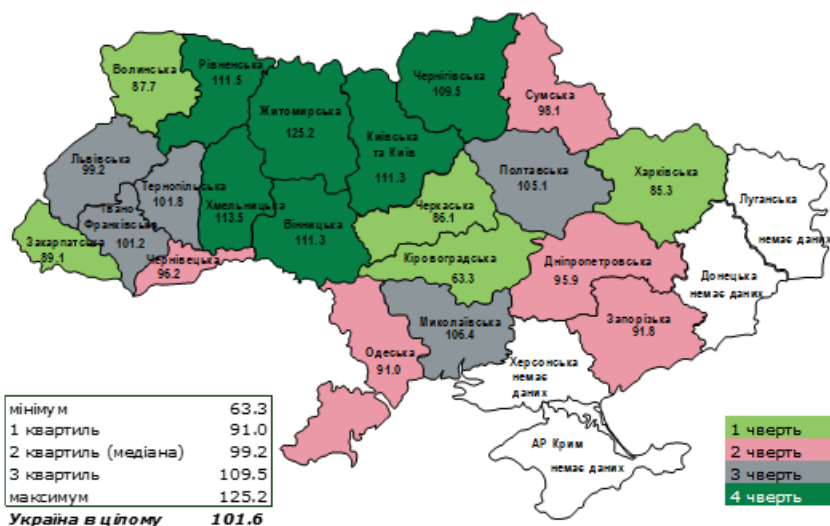

Розподіл респондентів за напрямом діяльності, %

- період проведення – 31 жовтня – 22 листопада 2023 року;
- опитано всього 13 підприємств;
- репрезентативна за таким видом економічної діяльності, як сільське господарство.

Індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців за областями³, %

*квартиль - значення ознаки, яка ділить ранжовану сукупність значення показника (ІДО) на чотири рівновеликі частини;
**медіана - значення ознаки, яка розміщується в середній ранжованій сукупності і поділяє її на дві рівні частини.

Таблиця. Очікування підприємств Чернігівської області щодо їх ділової активності (за складовими)

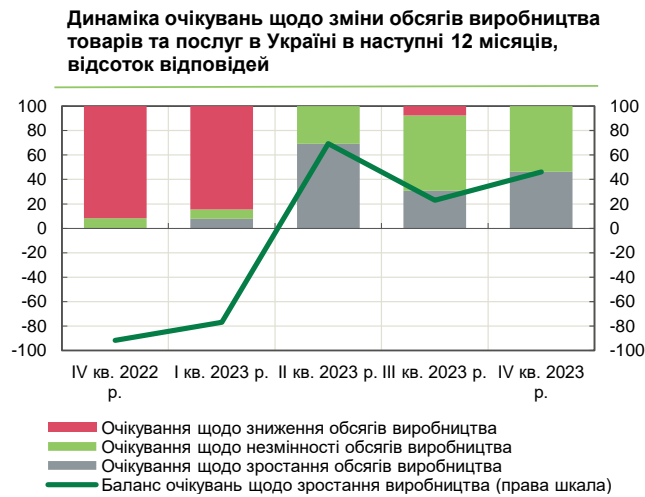
Очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо:	Баланси відповідей, %				
	IV кв. 2022 р.	I кв. 2023 р.	II кв. 2023 р.	III кв. 2023 р.	IV кв. 2023 р.
фінансово-економічного стану	-16.7	8.3	23.1	30.8	25.0
загальних обсягів реалізації продукції власного виробництва	0.0	41.7	38.5	38.5	45.5
інвестиційних видатків на проведення будівельних робіт	-25.0	-9.1	0.0	11.1	-15.4
інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар	-33.3	-18.2	-27.3	11.1	0.0
кількості працівників	0.0	-15.4	-7.7	-15.4	-7.7

¹ Вибірка формується пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у виробництво валової доданої вартості України.

² В окремих випадках незначні розбіжності між підсумками та сумою складових можливі за рахунок округлення.

³ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

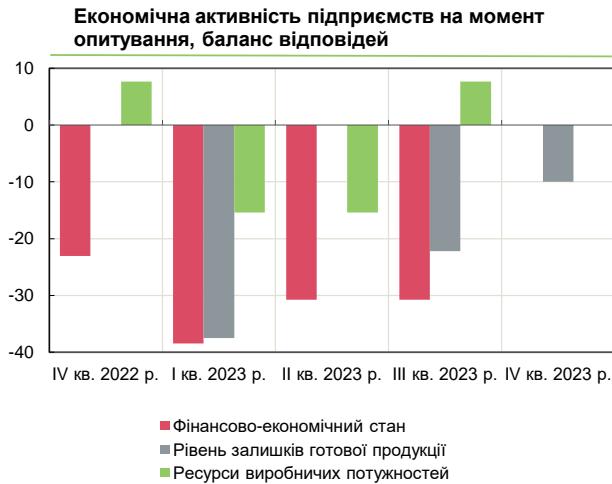
Графік 1

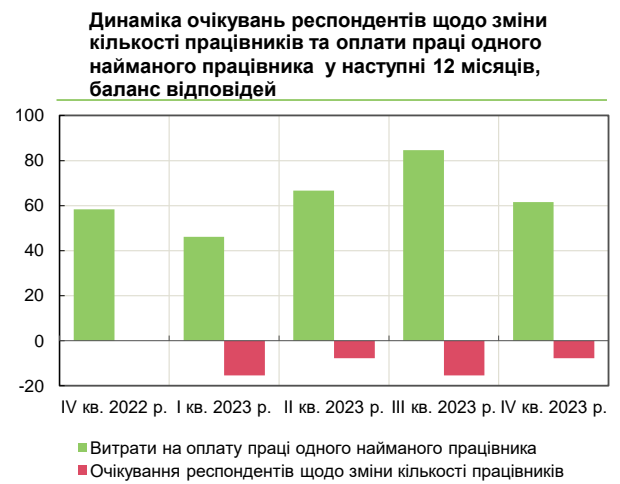
Графік 2

Графік 3

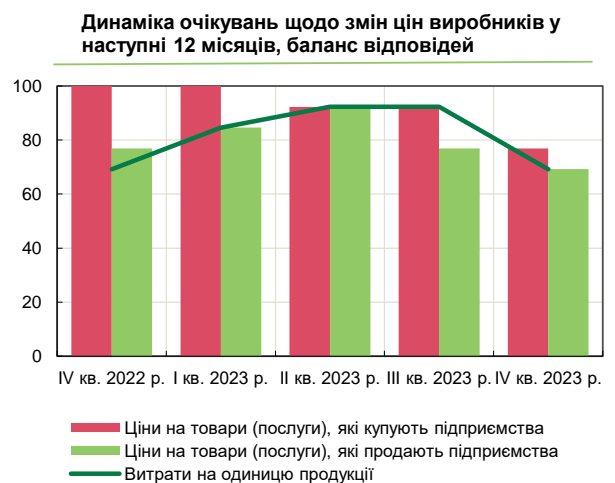
Графік 4

Графік 5

Графік 6

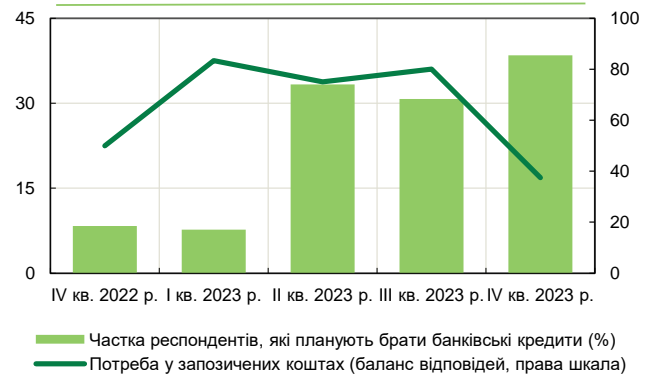
Графік 7

Оцінка респондентами факторів, які впливають на зміни рівня відпускних цін на товари та послуги, відсоток відповідей

Графік 8

Очікування респондентів щодо потреби в запозичених коштах та плани щодо банківських кредитів найближчим часом, відсоток відповідей

Графік 9

Оцінка респондентами факторів, які можуть змусити підприємство уникати/відкладати використання кредитних послуг банків, відсоток відповідей

